

ЗЕМЛЯ У ДОБУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: ДО ПРОБЛЕМИ ВІДКРИТОСТІ – ЗАКРИТОСТІ КОРДОНІВ

СВІТЛАНА, КОРНІЄНКО¹

Анотація

Стаття присвячена осмисленню Землі у добу глобалізації як складного багатомірною феномену, буття якого супроводжується появою нових соціокультурних практик людини-дівця. Відбувається переосмислення традиційних уявлень про сенс Землі. Земля виступає простором, де відбувається посилення взаємодії акторів світової спільноти, що загострює проблему збереження політичного суверенітету та національної ідентичності. Це потребує врахування можливих наслідків переформатування ідеї кордонів: від визнання Землі як єдиної батьківщини для усього людства до можливості виникнення простору, де може відбудитися формування нових форм тоталітаризму (економічного, політичного, культурного тощо). Людина стає спів-дівцем Землі, поступово усвідомлюючи неможливість уникнення відповідальності за власні дії. Глобалізація засвідчує впровадження нових моделей поведінки, зразків культури, шляхом посилення їхньої трансляції, виводить проблему діалогу на новий, раніше невідомий рівень. Образ туриста, використаний З. Бауманом, постає метафорою сучасного інтеркультурного індивіда, який перебуває на перетині глобалізаційних потоків, проте «не зупиняється» в певній точці простору Землі. Ця нова реальність має значні соціокультурні, політичні, економічні, екологічні, тощо наслідки. Відкритість кордонів послаблює соціально-культурні та національні системи. Земля постає мережею, яка відтепер визначає межі щодо можливостей людей, створюючи нові цінності. Постає питання щодо можливості існування довготривалих зобов'язань. Земля втілює собою простір трансформаційних змін сучасних спільнот. Усунення кордонів або їх ілюзорність формують нову об'єктивну реальність тут-буття. Виникає нова конфігурація взаємозалежності людства: редукція кордонів посилює постійні зміни і трансформації, відкриті кордони сприяють інтенсивності поширення зв'язків. Національна або територіальна належність нівелюється; головними виступають схильності та загальні інтереси. Земля виступає мережевою організацією людства, простором нової інформаційно-комунікативної реальності, простором наднаціональних та транснаціональних утворень, діяльність яких не можна ігнорувати. Людство втягнуто в цей інтенсивний процес, який пришвидшується з кожним роком. Земля постає відкритим простором, який репрезентує множинні конфігурації, провокуючи значні зміни на всіх рівнях буття людини. Ця ситуація впливає на розуміння історичної тягlosti світу, який постає лише теперішнім, що провокує значні виклики для майбутніх поколінь.

Ключові слова: глобалізація, глобальні потоки, Земля, людина, простір, закриті – відкриті кордони, трансверсальність.

Постановка проблеми.

Конфлікти, суперечності та парадокси, з якими зіткнулося людство у добу глобалізації, порушили множинність проблем, які турбують сучасну філософську спільноту; серед них особливе місце займають парадокси викликів дилеми відкритості – закритості кордонів. Відбувається трансформація всіх складних систем, яка визначається значною глибиною і масштабністю, створюючи нові можливості й нові небезпеки як для окремої спільноти, так і людства в цілому. Виключно про подолання політичних кордонів не йдеться. Ці трансформації посилюються технологізацією та інформатизацією сучасності, які тотально проникають у життєвий світ людини, формують

нові взаємини як на рівні «людина-людина», так і «людина-Земля». Доба глобалізації провокує зміни в економічних, соціальних і культурних та інших процесах. За цих умов особливої значущості набуває осмислення Землі як платформи / поверхні, де відбувається структурація й взаємодія нових акторів, таких як Європейський союз, міжнародні організації, транснаціональні корпорації та інші. Земля виступає простором, де здійснюється розгортання життєдіяльності людства як єдиної спільноти, що вимагає нової концептуалізації сталих понять «земля», «батьківщина», «місце тут-буття». Це актуалізує проблему збереження суверенітету національних одиниць, проте підкреслює нові суперечності ситуації людини-космополіта, яка є знаковою постаттю доби глобалізації, витісняючи антропологічний образ людини Ж. Бодріяра. Формуються нові виклики у ситуації відкритості й закритості світу / простору Землі.

Corresponding author:

¹ Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна).
E-mail: s.pylypenko@hnpu.edu.ua
ORCID ID : <https://orcid.org/0000-0003-3838-7805>

Земля у добу глобалізації потребує нової інтерпретації, що є віддзеркаленням парадоксальності процесів на кшталт інтеграції / диференціації, ущільнення / розпорошення, централізації / децентралізації, які є асиметричними та зумовлюють нові форми квазі-відносин. Так, одне зі звинувачень, яке висувається процесу глобалізації, полягає в закиді щодо формування гомогенізованого простору, де збереження ідентичності спільнот вже не вбачається можливим. Так, Дж. Несбіт і П. Абурден (Naisbitt, Aburdene 1990) серед десяти позначених ними глобальних тенденцій кінця ХХ століття назвали становлення світової економіки та децентралізацію. Для М. Фезерстоуна та С. Леша доба глобалізації – це епоха плюверсальності, яка супроводжується все більшою невизначеністю щодо політичного світоустрою сучасності (Фезерстоун, Леш 2008). Глобалізація визначається як процес, що супроводжує історію людства протягом останнього тисячоліття (Osterhammel, Petersson 2005). Глобалізацію в контексті транспланетарних зв'язків розглядають М. Б. Штегер та П. Джеймс у праці «Глобалізація має значення: взаємодія з глобальним у неспокійні часи» (Steger, James 2019). П. Слотердайк (Sloterdijk 2014) артикулює протиріччя глобалізації на підставі моделей шара / Античний світ і глобусу / Новий час, які витісняються віртуалізацією Землі, що пов'язано з технологізацією та інформатизацією сучасності. Визначення глобалізації як планетизації у праці «Безодня попереду» (Рессеї 1969) є тією дефініцією, яка дозволяє переосмислити ситуацію Землі як планети у добу глобалізації.

Саме тому, **метою статті** є концептуалізація Землі у добу глобалізації, по-перше, як єдиної батьківщини для усього людства в контексті суперечностей, спровокованих ситуацією закритості – відкритості кордонів; по-друге, поверхні, де відбувається розгортання системи взаємодій людства / соціального простору і дозволяє звернутися до Землі крізь оптику просторового повороту.

Виклад основного матеріалу.

Сучасна глобалізація засвідчує новий рівень розвитку людства як єдиної спільноти, що зумовлює новий міждисциплінарний підхід до позначеної проблеми. Ідеться про зміну парадигми, де глобалізація змінює конфігурацію, і, посилюється за допомогою поняття «планетарний», набуває антропо-соціо-культурного та екологічного контуру (Gidley). Це дозволяє говорити, що визна-

чення глобалізації виключно в контексті вищевказаної дихотомії «відкритість – закритість» є значним обмеженням при аналізі теперішнього, бо монологічний підхід «або – або» не відповідає сучасному постнекласичному дискурсу в ситуації становлення «Планетарної епохи» (Е. Морен).

Множинний характер глобалізації підтверджується її «генеалогічними» модусами (Steger, James 2019): по-перше, універсалізацією й інтеграцією знання; по-друге, інтенсифікацією культурних і соціальних зв'язків; по-третє, посиленням економічних відносин; по-четверте, становленням міжнародних відносин на планетарному рівні. Створення нової матриці глобалізації зміщує акценти в бік утворення нових мереж – інформаційних, економічних, транснаціональних тощо, де модуси-потокі засвідчують посилення інтеграційних зв'язків і пов'язані з переформатуванням кордонів.

Існуюче двовимірне картографування Землі – це втілення прагнення людини ухопити / зафіксувати поверхню Землі, тим самим посиливши власні амбіції; про узгодженість взаємозв'язку людини і Землі мова не йде. Людина постає творцем, демуїргом, автором Землі, перетворюючи її на об'єкт для здійснення власних бажань. Земля як мапа діяльності людини є репрезентацією ідеї індустріального суспільства, Землі як власності, яка підпорядковується Державі (Deleuze, Guattari 1992). Остання зчиняє новий тип насилля над Землею за участі людини. Соціокультурні практики взаємодії людини і Землі спотворюються: Земля розуміється як Капітал і це детериторізує Землю. Остання розуміється як «акт креслення» і це руйнує її цілісність, яка була основою життєвіту первісного соціусу, де Земля поставала як єдність, як територіальна машина. Земля як мапа втрачає свою потужність в ситуації виникнення глобальних потоків, які не можна зафіксувати шляхом нанесення лінії, що виводить питання осмислення закритості – відкритості кордонів на новий рівень у сенсі суперечностей спів-буття людини і Землі.

Застосування моделі / метафори глобусу дозволяє повернутися до питання територіальної цілісності як платформи розгортання життєдіяльності людства, що набуває нового виміру у добу глобалізації. «Хоча “глобалізація” не з'являлася помітно в академічних і популярних дискурсах до початку 1990-х років, уявлення про “глобальне” і “глобус” вже були популярними протягом століть. Наприклад, починаючи з початку шістнадця-

цятого століття, зароджуваний клас інтелектуалів [які] використовували космографічні зображення глобуса в конкуруючих нарративах» (Steger, James 2019, p. 28).

Репрезентація Землі за допомогою моделі глобусу стверджує пізнавальний активізм суб'єкту, розширює його горизонти з метою уникнення «сліпих плям» в осмисленні Землі як цілісності на відміну від картографування, яке посилює ситуацію закритості кордонів. М. Маклюен наголошував, що супутники розширили буття людини і тепер це вимагає оновлення методології філософського обґрунтування ситуації людини в просторі Землі (McLuhan 1974). Глобус як тривимірний модель, створена на підставі картографування, унаочнює узгодженість, повноту, єдність Землі. Земля як глобус постає у сенсі «блакитної кулі» (П. Саган), де ідея людини усувається взагалі. Аналіз Землі у цьому вимірі демонструє рівні можливості для феномену життя, що можна розуміти як демонстрацію рівності людини і не-людини / природи. Водночас посилюється усвідомлення крихкості Землі, що набуває нового смислу в добу антропогенних ризиків, створених технологічними практиками людства. Це може викликати почуття самотності, розчарування, власної незначущості у площині Землі як космічного тіла, планети. Проблема «відкритості – закритості» кордонів втрачає сенс, бо остання виступає як специфічне квазі-буття у просторі системи Землі (теорія Геї).

Вихід із ситуації вбачається у формуванні ідеї колективної відповідальності за власні дії (Йонас 2001), становленні метапарадигми «Етики Землі». Розуміння Землі як «світового космічного корабля» (П. Слотердайк) надає нові орієнтири для сучасного філософського дискурсу в ситуації наявних трансформаційних змін. «Своєрідна терапія <...> та адекватні відповіді на виклики глобалізації сприятимуть тому, щоб планета Земля й надалі лишалась одушевленою космічною квартирою. За сучасної доби вже земля візуалізується, згідно із Слотердайком, не тільки як глобус, а й як “світовий космічний корабель” (Weltraumschiff Erde), що пливе у космічному океані з людством на борту» (Култаєва 2014, с. 29–30). Використання метафори «світовий космічний корабель» долає межовість поняття глобусу, відкриває нові горизонти для осмислення феномену Землі в ситуації глобальних викликів, повертає Землі антропологічний вимір: людина виступає суб'єктом, життєтворчість якого не є можливою поза простором

Землі і пов'язано із трансформацією відносин, спів-буття людини і Землі.

Ідеться про новий вимір опіки людиною буттям Землі, зумовлений усвідомленням того, що саме людство є тим актором, здатним знищити себе / планету або посилити онтологічні основи власного існування шляхом створення відповідних вимог до спільноти в цілому. Так, почуття емпатії, справедливості, толерантності, прагнення до діалогу, що резонує з ідеєю опікування / турботою, з метою уникнення можливих ризиків і небезпек є тими потужними основами, здатними врятувати спів-буття людини і Землі. Насамперед ідеться про екологічну справедливість, яка не може артикулюватися без врахування взаємозв'язку «людина – не-людина», що підкреслює єдину платформу існування усього живого, що потребує особливої уваги в ситуації глобальних екологічних криз та антропогенних викликів. «Це визнання глибокої взаємозалежності, яка характеризує наше існування. Це розуміння того, що наші дії відображаються в житті інших, так само як їхні дії відображаються в нашому. Це усвідомлення того, що наші долі переплетені з павутиною життя, яка огортає цю планету. У цьому взаємопов'язаному танці кожен крок має значення. Кожен жест, кожне слово, кожен акт доброти – це нитка, яка зміцнює плетіння нашого колективного буття» (Peters 2024, p. 6–7).

Земля у добу глобалізації постає єдиним простором, де питання відкритості – закритості кордонів зазнають нової модифікації й вимагають долучення поняття «трансверсальність» як нового рівня зв'язаності, інтеграції, подолання розриву між наявними системами цінностей, етичними нормами, переконаннями, світоглядними настановами. Постає трансверсальний простір, в який включені усі наявні відмінності. Цей простір затуляє національні кордони, як власне й географічні координати, спричиняє топографічний поворот, де поняття «місце тут-буття» виключене / зняте. Новий простір захоплює можливостями швидкості й мінливості. Простір втрачає фізичну форму, постає потоками медійними, інформаційними, технологічними, провокуючи становлення людини-номада. Це знаменує значний методологічний зсув; трансверсальність як категорія охоплює усі перетворення.

Ф. Гваттарі у доповіді «Інтегрований світовий капіталізм і молекулярна революція», зачитаній на конференції з питань інформації та нових просторів свободи (Ріо-де-Жанейро, 1981 року) під-

креслив, що відбувається переосмислення чинників репрезентативної історії, таких як території, традиції, соціальної організації тощо. У цьому контексті філософ існуючий на той час капіталізм визначив як інтегрований світовий капіталізм, який здійснює значний вплив як на людину, соціально-політичну систему, так і Землю в цілому. Він наголосив, що відбувається «подвійне розширення географії – рух, що замикає на собі й молекулярне проліферативне розширення – є корелятом загального процесу детериторізації» (Guattari, p. 1).

Варто підкреслити, що проліферація (від лат. *proles* – «потомство», «нащадок» і *fero* – «несу») – це розростання тканин організму шляхом розмноження клітин в результаті поділу. Водночас поділ клітин може слугувати як оновленню організму, проте свідчити й про серйозні захворювання. Філософ доходить висновку, що наявна історія більше не зважає на території, чи соціальні атрибути, а капіталізм постає новою сферою планети. Постає нова детериторізація, Нова Земля. Вона інакша, аніж у праці «Анти-Едіп: Капіталізм и шизофренія» (Deleuze, Guattari 1992), де детериторізація тлумачиться як посилення залежності людини від Держави, яку можна інтерпретувати як посилення закритості кордонів. Нова детериторізація звільняє суб'єкта, повертає йому внутрішні стихії, але світовий капіталізм перехоплює ініціативу й посилює процес поневолення останнього. Гваттарі доходить висновку: «інтеграційний світовий капіталізм (IWC) поєднує всі наші машинні системи, людську працю та всі інші види соціальних та інституціональних просторів, такі як технічні і наукові заходи, суспільні об'єкти чи засоби масової інформації. Комп'ютерна революція пришвидшує цей процес інтеграції, який також загрузне в несвідомій суб'єктності як індивідуального, так і суспільного» (Guattari, p. 2). Він підкреслює семіотичну інтеграцію людської праці й наголошує, що відтепер IWC формує людей і спільноти й провокує нові форми рабства в кібернетичному сенсі; людина відтепер взаємодіє зі знаками / симулякрами у сенсі розмислів Ж. Бодріяра. IWC набуває сенсу семіотичної системи.

Потоки капіталів відтепер відповідають за трансверсальність, включають увесь спектр відносин і схоплюють / всотують потоки бажань, які невід'ємні від соціусу. Застосування поняття «молекулярність» дозволило Ф. Гваттарі зробити висновок про те, що світовий капіталізм є поєд-

нанням складників, які взаємодіють в простій реакції й перетворюються на новий продукт / феномен. Інакше кажучи, капіталізм постає просторовою формою Землі і вступає в особливі взаємини із соціальним простором.

Особливого значення набуває концепт «не-місця (*non-places*)», який був запропонований французьким соціологом М. Оже (Auge 1995) для позначення специфічних місць простору. «Не-місця» не містять жодних ознак ідентичності, які людина може інтеріоризувати з метою причетності до них. Наповнення простору «не-місцями» свідчить про становлення постсучасності, що породжує парадокс надлишковості простору. Ще один концепт, який застосовує дослідник – це «несимволізована поверхня планети», де людина уникає побудови емоційних або соціальних зв'язків.

Поняття закритості – відкритості кордонів змінюють свій сенс. Відтепер світ людини – це її закритий життєвий світ, у якому вона пересувається простором, відвідуючи «не-місця» з метою тимчасового перебування, що виключає інтеріоризацією зовнішніх символів, таких як цінності, культура, моделі ідентичності тощо. Кордони, які встановлювали співвідношення «свій – чужий» хоча й існують, але більше не цікавлять «відвідувача», бо він переміщується згідно власноруч заданій траєкторії, використовуючи мапи виключно для читання маршрутів, не наділяючи їх будь-яким символічним значенням. Ці «не-місця» вони є типізованими за плануванням на кшталт відділень банку чи супермаркетів, тощо, є такими, які не повинні змушувати аналізувати цей простір, не повинні порушувати невпинний рух людини простором Землі. Вони інформують, виступають комунікантами, проте ця комунікація є монологом, бо втілена інструкцією, алгоритмом, забороною чи дозволом. «Не-місця надаються там, де ви можете відпочити, зробити телефонні дзвінки, скористатися ксероксом або Minitel...» (Auge 1995, p. 4). У контексті формування нового простору дослідник застосовує поняття «архітектура європейської комунікації», що дозволяє говорити про формування нового простору, де комунікація постає головним чинником його структурування, руйнуючи співвідношення близького і далекого, стягуючи все в точки, які утворюють мережу, яка вже не відповідає звичному уявленню про антропологічне місце, як місце перетворене людиною в наслідок застосування антропотехнік (П. Слотердайк).

Простір Землі виступає соціальним конструктом. Поряд з поняттям «соціальний простір» використовуються поняття «суспільне поле / суспільне тло» (П. Бурдьє), «арена» (В. Тенер), «приміщення» (Е. Гідденс), «суспільне середовище» (Ф. Знанецький, Дж. Г. Мід). Ці визначення застосовуються не лише для позначення місця проживання / перебування людини на Землі, вони окреслюють спільність дієвців за допомогою таких маркерів, як ідентифікація, цінності, значення тощо, тобто критеріїв, що поєднують й окреслюють множинність взаємодій у соціальному процесі. Буття людини як тут-буття виступає новим симбіозом соціального, просторового та екзистенційного. «Планування будинку, правила проживання, зонування села, розміщення вівтарів, конфігурація громадських відкритих просторів, розподіл землі відповідають системі можливостей кожної людини, приписів та заборон, зміст яких є як просторовим, так і соціальним» (Auge 1995, p. 52). Так, дієвець кожної миті включений в множинність соціальних полів, за яким ми вбачаємо єдину платформу, якою постає Земля. Ідеться про горизонтальні зв'язки, які охоплюють освітні, економічні, політичні, техніко-технологічні потоки. Ця зовнішність, породжує почуття втрати домівки, стирання ідентичності, зумовлює ситуацію «світ-в-собі». Місце тут-буття відтепер є мінливим, включає «не-місця», які сприймає людина не заглиблюючись / не породжуючи почуття спів-буття, співпричетності до неї. Створюється новий проєкт Землі.

Антропологічний вимір глобального простору є можливим на підставі протиставлення образів «турист – бродяга», які були використані З. Бауманом для ілюстрації трансформації соціокультурних практик в ситуації текучої сучасності. Для пояснення екзистенційного розриву, характерного для цих фігур, польський дослідник Д. Вояковський (Вояковський 2012, с. 127–128) запропонував концептуалізацію поняття «полемісцевість». Ситуація перебування / розміщення суб'єкта має вирішальне значення. Ключовим критерієм для соціолога стала є дефініція «перемі-

щення / пошук домівки», що дозволило унаочнити проблему глобального простору й ситуації людини в пошуках місця тут-буття. Образ «туриста» – це індивід, який перебуває на перетині глобальних потоків, на межі власного життєвого світу, не зупиняючись у певній точці простору. Образ «бродяги» ілюструє стан розгубленості й сум'яття у відносно стабільному для нього соціальному просторі. Усунення кордонів / ілюзорність кордонів створюють нову об'єктивну реальність тут-буття людини у просторі Землі у добу глобалізації. Це свідчить про нові онтологічні суперечності в ситуації закритості – відкритості кордонів не лише у площині соціокультурних, політичних, економічних взаємин, а й на рівні спів-буття людства у просторі Землі, людини і Землі.

Висновок. Трансверсальний характер сучасних процесів, які формують новий онтологічний рівень спів-буття людини і Землі, надає новий імпульс для концептуалізації Землі. Усунення кордонів пришвидшує розповсюдження горизонтальних потоків, посилюючи усвідомлення загальної відповідальності за подальше існування людства. Онтологічна ситуація засвідчує інтенсифікації поширення множинності «життєвих світів», які презентують новий глобальний візерунок соціокультурних практик, трансформуючи практики тут-буття людини. Виникають нові символи, нові світи, нові рівні буття, які поширюються за допомогою інформаційних технологій. Відтепер Земля постає відкритим простором для потоків, які певним чином провокують хаотизацію цінностей. Відкритість кордонів послаблює ідею значущості територіальних державно-політичних меж. Водночас відбувається розширення можливостей для комунікації, створюються нові можливості для діалогу між людством і Землею. Остання постає як оновлений текст, який вимагає читання з урахуванням множинності символів та їх інтерпретацій на підставі цінностей, спрямованих на збереження спів-буття людини і Землі. Єдине, що залишається без змін, – це Земля як остаточний фронтір, усунення якого може бути лише за умови колонізації інших планет.

Список використаних джерел

- Вояковський Д. Ментальні кордони в Європі без кордонів / пер. з польськ. В. Ф. Саган. Київ : Ніка-Центр. 2012. 320 с.
- Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Київ : Лібра, 2001. 400 с.
- Култаєва М. Невеличка екскурсія по філософських ландшафтах Петера Слотердайка. *Філософська думка*. 2014. № 3. С. 20–40.

Фезерстоун М., Леш С. Глобалізація, модерність і опросторювання суспільної теорії: вступ. *Глобальні модерності* / редкол. : М. Фезерстоун, С. Леш, Р. Робертсон. Київ : Ніка-центр. 2008. С. 17–47.

Auge M. *Non-Places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity* / transl. J. Howe. London, New York : Verso 1995. 122 p.

Deleuze G., Guattari F. *Anti-Oedipus. Capitalism and Schizophrenia* / transl. F. R. Hurley, M. Seem, H. R. Lane; Preface by Michel Foucault. Minneapolis : University of Minnesota Press. 1992. 400 p.

Gidley M. J. Evolution of Consciousness and Paradigm Change. URL: https://www.researchgate.net/profile/Jennifer-Gidley/publication/248925621_Evolution_of_Consciousness_and_Paradigm_Change_2013/links/00b4951e1939cb3cca000000/Evolution-of-Consciousness-and-Paradigm-Change-2013.pdf?origin=publication_list.

Guattari F. *Integrated World Capitalism and Molecular Revolution*. URL: <https://atkingSmith.com/wp-content/uploads/2016/10/integrated-world-capitalism-and-molecular-revolution.pdf>.

McLuhan M. At the Moment of Sputnik, the Planet Became a Global Theater in Which There are no Spectators but Only Actors. *Journal of Communication*. 1974. Vol. 24, Iss. 1. P. 48–58.

Naisbitt J., Aburdene P. *Megatrends 2000: Ten New Directions for the 1990's*. New York: William Morrow and Company. 1990. 384 p.

Osterhammel J., Petersson P. N. *Globalization: A Short History* / transl. D. Geyer. Princeton : Princeton University Press. 2005. 200 p.

Peccei A. *The Chasm Ahead*. New York : Macmillan & Co. 1969. 297 p.

Peters A. M. New Earth Philosophy: Being-Together in A Post-Apocalyptic Era. *Review of Contemporary Philosophy*. 2024. N 23. P. 01–22. URL:

Sloterdijk P. *Globes: Spheres Volume II: Macrospherology* / transl. W. Hoban. South Pasadena, CA : Semiotext(e) / Foreign Agents. 2014. 1048 p.

Steger M. B., James P. *Globalization Matters: Engaging the Global in Unsettled Times*. Cambridge : Cambridge University Press. 2019. 308 p.

References

Voiakovskiy, D. (2012). *Mentalni kordony v Yevropi bez kordonyv* / trans. from Polish by V. F. Sagan. Kyiv: Nika-Tsentr. 320.

Kultaieva, M. (2014). *Nevelychka ekskursiia po filosofsk'kykh landshaftakh Petera Sloterdaiika*. *Filosofska dumka*. No 3. 20–40.

Featherstone, M., Lash, S. (2008). *Hlobalizatsiia, modernist' i oprostorovlennia suspil'noi teorii: vstup*. *Hlobal'ni modernosti* / redkol.: M. Featherstone, S. Lash, R. Robertson. Kyiv : Nika-tsentr. 17–47.

Auge, M. (1995). *Non-Places: Introduction to an Anthropology of Supermodernity* / transl. J. Howe. London, New York: Verso. 122.

Deleuze, G., Guattari, F. (1992). *Anti-Oedipus. Capitalism and Schizophrenia* / transl. F. R. Hurley, M. Seem, H.R. Lane; Preface by Michel Foucault. Minneapolis : University of Minnesota Press. 400.

Jonas H. (2001). *Princip vidpovidal'nosti. U poshukakh etyky dlia tekhnolohichnoi tsyvilizatsii*. Kyiv: Libra. 400.

Gidley, M. J. (2013). Evolution of Consciousness and Paradigm Change. URL: https://www.researchgate.net/profile/Jennifer-Gidley/publication/248925621_Evolution_of_Consciousness_and_Paradigm_Change_2013/links/00b4951e1939cb3cca000000/Evolution-of-Consciousness-and-Paradigm-Change-2013.pdf?origin=publication_list.

Guattari, F. (2016) *Integrated World Capitalism and Molecular Revolution*. URL: <https://atkingSmith.com/wp-content/uploads/2016/10/integrated-world-capitalism-and-molecular-revolution.pdf>.

McLuhan M. (1974). At the Moment of Sputnik, the Planet Became a Global Theater in Which There are no Spectators but Only Actors. *Journal of Communication*. Vol. 24, Iss. 1. 48–58.

Naisbitt, J., Aburdene, P. (1990). *Megatrends 2000: Ten New Directions for the 1990's*. New York: William Morrow and Company. 384.

Osterhammel, J., Petersson, P. N. (2005). *Globalization: A Short History* / transl. D. Geyer. Princeton: Princeton University Press. 200.

Peccei, A. (1969). *The Chasm Ahead*. New York: Macmillan & Co. 297.

Peters, A. M. (2024). New Earth Philosophy: Being-Together in A Post-Apocalyptic Era. *Review of Contemporary Philosophy*. N 23. P. 01–22. URL:

Sloterdijk, P. (2014). *Globes: Spheres Volume II: Macrospherology* / transl. W. Hoban. South Pasadena, CA: Semiotext(e) / Foreign Agents. 1048.

Steger, M. B., James, P. (2019). *Globalization Matters: Engaging the Global in Unsettled Times*. Cambridge: Cambridge University Press. 308

SVITLANA, KORNIENKO – Doctor of Philosophical Sciences,
Associate Professor, Professor of the Department of Philosophy,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Kharkiv, Ukraine)
E-mail: s.pylypenko@hnpu.edu.ua
ORCID iD : <https://orcid.org/0000-0003-3838-7805>

**THE EARTH IN THE AGE OF GLOBALIZATION:
ON THE ISSUE OF OPENNESS – CLOSEDNESS OF BORDERS**

Abstract

The article is devoted to the understanding of the Earth in the age of globalization as a complex multidimensional phenomenon, the existence of which is accompanied by the emergence of new sociocultural practices of by human agent. There is a rethinking of traditional ideas about the significance of the Earth. The Earth acts as a space where the interaction of actors of the world community is intensified, which exacerbates the problem of preserving political sovereignty and national identity. This requires taking into account the possible consequences of reconfiguring the concept of borders: from the recognition of the Earth as a single homeland for all mankind to the possibility of the emergence of a space where the formation of new forms of totalitarianism (economic, political, cultural, etc.) can take place. Man becomes a co-actor of the Earth, gradually realizing the impossibility of avoiding responsibility for his own actions. Globalization testifies to the introduction of new models of behavior, samples of culture, by strengthening their transmission, bringing the problem of dialogue to a new, previously unknown level. The image of a tourist, used by Z. Bauman, appears as a metaphor for a modern intercultural individual who stands at the intersection of globalization flows, but does not “stop” at a certain point in the Earth’s space. This new reality has significant socio-cultural, political, economic, environmental, etc. consequences. Open borders weaken socio-cultural and national systems. The Earth becomes a network that henceforth defines the limits of human possibilities, creating new values. The question arises about the possibility of long-term obligations. The Earth embodies the space of transformational changes of modern societies. The elimination of borders or their illusory nature forms a new objective reality of here-being. A new configuration of human interdependence is emerging: the elimination of borders enhances constant changes and transformations, open borders contribute to the intensity of the spread of connections. National or territorial affiliation is eliminated; inclinations and shared interests become paramount. The Earth acts as a network organization of humanity, the space of a new informational and communicative reality, the space of supranational and transnational entities whose activities cannot be ignored. Humanity is involved in this intense process, which is accelerating every year. The Earth appears as an open space that represents multiple configurations, provoking significant changes at all levels of human existence. This situation affects the understanding of the historical duration of the world, which appears only in the present, which provokes significant challenges for future generations.

Key words: globalization, global flows, Earth, human, space, closed – open borders, transversality.

© The Authors(s) 2024

This is an open access article under

The Creative Commons CC BY license

Received date 15.07.2024

Accepted date 25.07.2024

Published date 15.08.2024

How to cite: Світлана, Корнієнко. Земля у добу глобалізації: до проблеми відкритості – закритості кордонів. *Humanities studies: Collection of Scientific Papers* / Ed. V. Voronkova. Zaporizhzhia : Publishing house “Helvetica”, 2024. 20 (97). P. 64–70.

doi: <https://doi.org/10.32782/hst-2024-20-97-08>